

I. DEFINICIÓ I CARACTERÍSTIQUES DEL COMENTARI DE TEXT FILOSÒFIC

Hacer comentarios de texto, tú tienes que aprender, si no perdido estarás, joven Jedi.

El comentari de text és un dels procediments o tècniques bàsiques de l'activitat filosòfica, i constitueix un dels eixos fonamentals d'aquest curs. Sense saber elaborar correctament un comentari de text filosòfic, no podràs superar el curs. De fet, en tots els exàmens (tret d'alguna possible excepció) hi haurà un comentari sense el qual serà gairebé impossible aprovar.

A continuació caracteritzarem el comentari de text filosòfic, exposant en primer lloc què no és un comentari (apartat on veurem els errors més freqüents que solen cometre els alumnes -procura no caure mai en cap d'ells, perquè ja veus que no colarà) per a continuació estudiar què és en realitat i com es construeix.

a) Què **NO ÉS** un comentari de text filosòfic.

- En primer lloc, **NO ÉS PARAFRASEJAR** el text. És a dir, no es tracta pas de repetir el que diu el text amb d'altres paraules.
- Tampoc **NO ÉS RESUMIR** el text. És a dir, no es tracta de reduir el que es diu al text a termes més breus ni de condensar els continguts.
- **NO ÉS L'EXPOSICIÓ DE TOT EL QUE SABEM DEL TEMA O L'AUTOR** del text. Molt sovint s'agafa el comentari com l'excusa per soltar tot el que se sap, sense que realment estigui directament relacionat amb el que es diu al text. Tampoc no serveix dir-ho tot confiant en que el que realment tocava dir estigui dintre. Dir massa equival a no dir res.
- **NO ÉS UNA REDACCIÓ DE QUELCOM RELACIONAT** amb el text. No pots dedicar-te a parlar molt d'alguna cosa que estigui relacionada amb el que diu el text, però que no es tracta directament del tema. Si no t'ocupes directament del que toca es nota massa que no tens gaire idea i estàs fugint d'estudis soltant l'únic que saps o que se t'acut. I tampoc no és pas, en absolut, el lloc on soltar tot el que penses del tema en qüestió, i encara menys quan el que manifestes no és una opinió argumentada sinó l'exposició del teu simple parer sobre el tema (això que sovint els alumnes anomenen "opinió personal"). Per recordar amb més detall la diferència entre una opinió fundada i argumentada i un simple parer, podeu consultar el Dossier 1 sobre la dissertació filosòfica.

Claus del comentari de text

- **Comentar no és pas parafrasejar, resumir, exposar tot el que se sap del tema ni explicar quelcom de relacionat.**
- **Un comentari consisteix essencialment en relacionar les idees del text amb el pensament general del seu autor/corrent i amb la nostra opinió argumentada.**

No us oblideu mai d'aquestes quatre coses que no són un comentari...jo no me n'oblidaré pas.

b) Què és un comentari de text.

El comentari d'un text filosòfic consisteix principalment en l'emissió d'un judici o consideració sobre el lloc que ocupen les idees defensades al text dins el conjunt de la filosofia del autor, de la seva escola filosòfica i/o del context cultural en general. També, encara que de manera secundària, constitueix l'exposició de la nostra opinió argumentada sobre el tema del que tracta el text. Això vol dir que, en essència, **comentar és relacionar**: sobretot relacionar les idees del text amb els nostres coneixements sobre l'autor o el seu corrent filosòfic, i en segon lloc relacionar les idees del text amb les nostres pròpies idees sobre el tema.

Quan es comenta un text es parteix sempre d'una precomprensió, d'uns coneixements que sobre el tema es

tenen abans d'iniciar la lectura; el contingut de l'assignatura serveix per a enriquir aquests coneixements previs de l'alumne, per a que la comprensió del text sigui el més rica possible i pugui fer un bon comentari de text, ja que com hem vist l'essència del comentari consisteix a relacionar el que diu el text amb el pensament general de l'autor o del seu corrent filosòfic. O vist des d'un altre punt de vista, el comentari és l'aplicació dels coneixements adquirits durant les classes, on es tracten aquests autors i corrents filosòfics.

c) Elements del comentari de text.

A continuació veurem quins són els elements principals d'un comentari de text i els passos que hem de donar per a fer-ne un.

0- Com a pas previ del comentari, és important recordar una mica el context del text en qüestió: tant el pensament general de l'autor (escola filosòfica) i la seva importància com la filosofia de l'època i en general el context històric i cultural en que es produí el text. Si es decideix incloure aquesta contextualització al redactat del comentari, cal ser molt breu, només donar unes notes generals per situar el text en el seu entorn natural.

1- El primer pas és llegir el text comprensivament. Encara que hi hagi presses aquest pas no es pot obviar mai: s'ha de llegir el text detingudament, subratllant i traient les conclusions precises. Si no es comprèn alguna cosa concreta s'ha d'ignorar en la primera lectura per retornar-ne després, pot ser que comenci a ser comprensible quan entenguem el text com a totalitat. Sense comprensió del text no hi pot haver mai comentari (només serà possible caure en alguna de les coses que hem vist que no són comentaris).

En acabar la lectura comprensiva hem de tenir clar almenys una cosa: **de què tracta el text? quin és la seva idea central?** Això es diu el **tema** del text. Aquí és molt útil intentar sintetitzar el tema en una mena de titular periodístic; aquest moviment de condensació en un titular és molt útil, ja que normalment ens ajuda força a entendre millor el tema i el text en particular.

2- El segon pas és l'**anàlisi**. La Real Academia de la Lengua Española, defineix *análisis* com “distinción y separación de las partes de un todo hasta llegar a conocer sus principios o elementos”, i efectivament d'això es tracta l'anàlisi d'un text filosòfic: de **determinar les idees principals i les secundàries del text, així com la relació existent entre elles**, és a dir, “descompondre” el text en les seves idees i explicar com s'articulen entre si segons l'argumentació del text. Perquè l'anàlisi sigui complet, les idees del text no només han de ser expressades sinó també explicades, reformulant les idees amb les nostres pròpies paraules, exposant-les i relacionant-les entre si.

També, i de manera prèvia, com a part de l'anàlisi és convenient determinar el significat dels termes o conceptes (les paraules) més rellevants del text.

Normalment l'anàlisi s'inclou dintre la redacció del comentari, o al menys un resum, però en qualsevol cas és un pas absolutament necessari encara que sigui a nivell purament mental o a l'esborrany, ja que sense saber quines són les idees principals malament podràs comentar-les.

3- El tercer pas (el més important i que constitueix el nucli del comentari) consisteix en la connexió del que es diu al text dintre del pensament de l'autor o del corrent o l'escola filosòfica a que pertany. Si fem el comentari a casa o la biblioteca és necessari conèixer el pensament de l'autor o el corrent, però sempre podem fer servir els materials dels que disposem com a ajuda; però si es tracta d'un examen només podem buscar la relació d'aquestes idees amb els nostres coneixements sobre l'autor o el corrent filosòfic. De manera que si no has entès la filosofia de l'autor o el corrent a classe (i potser si no l'has repassada a casa) et serà impossible fer un autèntic comentari (i segurament fugiràs d'estudis amb algú dels no-comentaris que hem vist abans).

També, dins aquest apartat, pot ser convenient relacionar el que diu l'autor sobre el tema (ja sigui o no al text) amb el que han dit d'altres autors o corrents de pensament respecte al mateix tema. Aquest element pot enriquir força el teu comentari i demostra que domines la temàtica que t'ocupa.

Ara bé, tot i que hagis entès tot a classe i que hagis estudiat, res (més que l'experiència) et garanteix fer una bona feina ja que el comentari de text té quelcom de creatiu: has de tenir la capacitat de relacionar el que es diu concretament al text amb un pensament general molt més ampli, i articular la part amb el tot sempre té la seva dificultat. Referent a això és útil deixar que flueixin les associacions d'idees a la nostra ment i, per facilitar aquesta activitat, plantejar-se algunes preguntes com les següents:

- *A qui s'oposa l'autor al text i en general? És un innovador?*
- *Què pretén l'autor amb les seves afirmacions? En quin context es produeixen? Quin significat li podem atribuir? Quina intenció tenen les seves paraules?*

I sobretot les següents:

- *Què vol dir l'autor exactament?*
- ***Quins arguments justifiquen el que diu?*** (aquesta pregunta és molt important, ja que possiblement alguns d'aquests arguments no apareguin explícitament al text, sinó que siguin arguments generals del pensament de l'autor; així, la resposta a aquesta pregunta pot ajudar-te enormement a connectar el text con el pensament general de l'autor o el corrent filosòfic).
- ***COM SE SITUA AQUEST TEXT DINS DEL PENSAMENT GLOBAL DE L'AUTOR*** (*lloc que ocupa i importància d'aquest lloc*) Aquesta és, sens dubte, la pregunta més important de totes, car la resposta constituirà el nucli del comentari de text.
- *Què han dit al respecte altres filòsofs o escoles filosòfiques importants?* (i molt breument els arguments que addueixen) Aquest punt no és tant important, com els dos anteriors, però revela una profunditat de criteri molt major. Tampoc no convé caure en la pedanteria i dedicar-se a citar molts autors...això queda molt malament, encara que siguis capaç de fer-ho. Ves amb compte d'esmentar només autors o posicions realment enriquidores pel comentari, MAI ho facis per fer-ho, sense criteri ni sentit; per fer això és molt millor que t'ho estalviïs, car quedaràs fatal.

4- El quart element d'un comentari és la teva valoració crítica, l'exposició de la teva opinió argumentada sobre el que es diu al text i, potser, sobre el tema general del que es tracta. Però recorda tot el que vam veure al dossier de les dissertacions sobre què és i què no és una opinió raonada (recorda que no és un simple parer injustificat). Ja em disculpareu si us dic que tant se me'n dona la vostra opinió sobre el text; com a professor de filosofia, l'únic que m'interessa és la vostra capacitat d'elaborar una bona argumentació que justifiqui la vostra opinió, i no pas l'opinió mateixa (sempre que no constitueixi una bestiesa injustificable o falti el respecte a algú).

També per aquest apartat podeu tenir en compte algunes preguntes que us facin de guia:

- *És correcte tot el que afirma l'autor?.* Si creiem que no, hem d'aportar la nostra crítica, que ha de comprendre dades i solucions. (Per exemple: a- si hi ha errors en el text hem d'aportar les dades correctes; b- si hi ha afirmacions gratuïtes hem d'explicar per què considerem que ho són; c- si trobem falses interpretacions, de dades o de pensaments d'un altre autor, hem d'exposar les dades correctes. Etcètera...tot s'ha de justificar...si no ho justifiques, millor que no ho diguis)
- *Quina és la meva opinió sobre aquest assumpte?*
- *Per què opino el que opino?* La resposta a aquesta pregunta, sempre que sigui una resposta raonada i cabal, és la clau d'aquesta part del comentari. Aquí és on has de mostrar els teus arguments. I recorda sempre que sense argumentar correctament la teva opinió no té cap valor...de fet no és en realitat una autèntica opinió, i per això millor que te l'estalviïs.
- *Hi ha autors que han defensat posicions semblants a la meva?* També aquí és interessant introduir els arguments de filòsofs importants que recolzin la nostra opinió. Ara bé, ves molt amb compte amb un

error molt freqüent a aquest apartat: no fer servir arguments propis sinó només els dels filòsofs esmentats. Recorda que els arguments aliens poden enfortir la teva, però mai substituir-la.

Naturalment, totes aquestes preguntes no han d'aparèixer al redactat del comentari, sinó que es tracta de preguntes que potser et vagi bé fer-te tu mateix mentalment per organitzar tot plegat; les respostes, ben redactades, constituïran gran part del comentari. De vegades (per exemple als exàmens de filosofia de les PAU) el comentari serà dirigit, és a dir, que et plantejaran explícitament preguntes semblants a aquestes que hauràs de respondre (i les respostes constituïran el comentari mateix). Per ara, a primer, els comentaris seran lliures, sense preguntes explícites, però tú mateix els pots convertir en dirigits plantejant-te preguntes com les que acabem de veure.

II. ESQUEMA DEL COMENTARI DE TEXT

Un comentari de text, com una dissertació, no deixa de ser un cas particular d'exposició d'uns continguts determinats, de manera que també és vàlid l'esquema general que vam veure pel cas de la dissertació: introducció-desenvolupament-conclusió. En realitat ja hem vist els elements que s'han d'incloure en cada apartat. Aquest esquema et pot servir com a resum estructurat de tot plegat.

Part de la dissertació	Element	Pregunta a tractar	Explicació
INTRODUCCIÓ	Contextualització	Quin és el context del fragment que comentem? (del text dintre del pensament de l'autor i de l'autor dins el seu context filosòfic i històric.	Aquest apartat no sempre és necessari, però és molt enriquidor per a la comprensió del text dir unes paraules sobre l'autor i l'època.
	Formulació del tema del text	De què tracta el text? Quina és la idea central?	Es convenient començar declarant de què ens parla el text. De vegades potser interessant buscar una mena de titular periodístic que ho sintetitzi.
	Anàlisi	-Què signifiquen els termes més rellevants? -Quines són les idees principals (i les secundàries) i com s'articulen entre si a l'argumentació del text?	La introducció és el lloc adient per explicar els resultats de l'anàlisi del text. Convé aclarir els termes rellevants, i sobretot exposar les idees del text i explicar com s'articulen a l'argumentació de l'autor.
DESENVOLUPAMENT	Relació entre el text i el pensament general de l'autor/corrent	Com se situa aquest text dins el pensament global de l'autor?	Aquest és el nucli del comentari; cal situar el tema i l'argumentació concreta del text dins el tema general del que s'ocupa el seu autor i de l'argumentació general que aquest autor aportà a la filosofia.
	Relació amb d'altres autors/corrents	Que han dit d'altres autors importants respecte a aquest tema?	És molt enriquidor relacionar les tesis del text amb d'altres que sobre el mateix assumpte hagin aportat altres autors importants. Pot ser interessant esmentar tant postures contràries a les del text com proposicions semblants que presentin diferències interessants.
CONCLUSIÓ	Valoració crítica	-És correcte tot el que afirma l'autor? Hi ha d'altres autors que el contradiguin? -Quina és la meua opinió sobre aquest assumpte -Per què opino el que opino? -Quins autors tenen una posició semblant a la meua?	La valoració crítica pot servir com una bona conclusió. Però recorda que especialment aquí el que importa és argumentar tot el que diguis...al professor poc l'interessarà la teua opinió, només voldrà veure com la defenses.
	Tancament		Pot anar bé acabar tot plegat amb una reflexió general a manera de coda.

Per acabar, és important que recordis que aquest esquema és només una guia; a l'hora de la veritat tot és molt més flexible: no és necessari seguir tots els punts que hem vist, ni tampoc sempre s'ha de fer en l'ordre exposat... ara per ara estem aprenent, i aquest esquema pot servir com a pauta general, però com veuràs als exemples que venen a continuació, el seguiment de l'esquema és només aproximat.

III. EXEMPLES DE COMENTARIS DE TEXT

1. Primer comentari:

Ja des dels estadis més antics de la nostra evolució l'home era un depredador; l'home, en la perduda sabana africana, es va veure en multitud d'ocasions impel·lit a matar o a se matat. Com pels actuals ximpanzés, orangutans o goril·les, la violència contra la nostra pròpia espècie ha estat un lloc comú en el nostre passat. Podem dir que l'evolució tècnica ha canviat alguna cosa? L'avió, el coet o la metrallera supusaren un canvi diferent del que es va produir quan l'home va usar un garrot en comptes de les seves arpes per matar un semblant? Les proclames benintencionades dels pacifistes són només paraules boniques, molt boniques sens dubte, però ineficaces; l'home és un llop per l'home i cap cançó de John Lennon ni cap coloma blanca farà que l'home deixi de ser el que és. Si volem pau hem de preparar-nos per a la guerra.

(El contingut d'aquest quadre no ha d'aparèixer al comentari, és part del que deuries pensar o anotar a l'esborrany)

Tema: L'home com a animal violent

Idees:

- Des de l'inici de la nostra evolució hem practicat la violència.
- El progrés tècnic ha servit per perfeccionar les nostres tècniques agressives.
- Les belles idees no serveixen per canviar la naturalesa de l'home.
- Només ens assegurem la pau amb violència.

Esquema de

l'argumentació: a partir del fet (a), i de les observacions (b) i (c), s'arriba a la conclusió (d). És a dir, l'autor basa la seva tesi en una sèrie d'observacions que ell considera fets, especialment (a)

Aquest text ens parla sobre el paper que juga l'agressivitat en la naturalesa de l'home.

Segons l'autor, la violència ha estat una constant a l'evolució humana; l'home, com a depredador a la sabana africana, va necessitar de la violència no només contra altres animals als quals devorava, sinó també contra els seus propis congèneres quan entrava en conflicte amb ells pels recursos materials. Segons l'autor, l'evolució tecnològica no ha canviat gens aquests impulsos primitius, i de fet podríem afirmar que els ha potenciat, ja que ha incrementat la capacitat de danyar. Però, es pregunta l'autor, ¿acas no ha passat així des dels inicis de la civilització? Un dels artefactes que primer trobem en les coves primitives habitades per homínids han estat puntes de fletxes i llances, per no parlar de les restes humanes de banquets caníbals. I què ha canviat l'evolució tecnològica tret de les tècniques de matar i d'evitar ser matat? Només ens ha dotat de millors armes, més efectives.

Per molt que cridin els grups ecologistes o pacifistes, la violència és quelcom de constitutiu de l'ésser humà, i l'home, diu l'autor recordant Hobbes, és un llop per a l'home; amb aquesta frase es vol dir que la violència de l'home cap als seus semblants aconsegueix cotes que arriben a la desnaturalització, arriben a convertir a l'home en un estrany vers el seu congènere. Per tot l'anterior, es conclou en el text, l'esforç militarista és l'única cosa que garanteix la pau entre els homes; només l'equilibri de forces permet que els homes no s'enfrontin i no es destrueixin. Renunciar a la violència ens fa víctimes fàcils d'ella.

L'autor del text es troba en l'òrbita ideològica de Maquiavel o el ja citat Hobbes, autors que consideraven que només mitjançant el terror es podia governar sobre animals tan asocials i egoistes com l'ésser humà. Aquest corrent de pensament es basa en una suposada naturalesa humana salvatge per justificar la violència de l'estat com a única manera de garantir la pau, en la idea de què només si la gent viu atemorida es comportarà civilitzadament.

L'autor del text, dins d'aquesta línia de pensament, afirma que la mil·lenària violència només es pot controlar amb violència, ja que només el temor a una resposta violenta impedeix que s'actui violentament. Per això qualifica com a “paraules benintencionades però ineficaces” les exhortacions dels pacifistes, perquè considera que aquests tenen bones intencions, però parteixen d'una consideració massa positiva de la naturalesa humana, naturalesa que podria permetre la convivència en pau sense la por a ser castigat; però la realitat, afirma l'autor, és la nostra naturalesa salvatge i violenta i que només la por al càstig violent ens atura en els nostres impulsos i ens permet conviure en pau.

D'altres autors, però, han qüestionat que l'ésser humà sigui violent i salvatge per naturalesa. Rousseau va proposar que no és aquella suposada naturalesa sinó que és la societat la que fa l'home el que és: un animal mesquí i cruel; però no som dolents per naturalesa, sinó que ha estat la societat la que ens perverteix.

Jo sóc bàsicament partidari de Rousseau. Considero que, efectivament, l'error de l'autor del text és la consideració del caràcter violent com natural a l'ésser humà. Crec que és una afirmació com a mínim no demostrada, de manera que no es pot considerar un fet i tota la resta de l'argumentació queda doncs sense base, i la conclusió -que només la violència pot controlar la violència- invalidada. Fins i tot podem considerar que es tracta d'una posició perillosa, car constitueix una apologia de la violència. I si el nostre comportament violent no es deriva d'una naturalesa violenta sinó de la societat, és perfectament possible apaivagar el nostre comportament violent canviant la societat; si hem après a menjar aliments cuinats amb ganivets i forquilles en comptes de devorar-los amb les nostres boques i mans nues, ¿que no podrem aprendre a renunciar a la violència mitjançant l'educació social?

Jo crec que sí, que tenint l'home una naturalesa tan plàstica que ens ha permès arribar al cel, al fons dels mars i als estels -llocs dels quals la naturalesa ens va exiliar- per què no pot ser possible que després de mil·lennis de violència compreguem que, com deia Gandhi, si la humanitat seguís el proverbi d'ull per ull tots estariem cecs?

2. Segon comentari:

Así pues, ésta es la verdad y lo reconocerás si te diriges a las cosas de mayor importancia, dejando ya la filosofía. Ciertamente, Sócrates, la filosofía tiene su encanto si se toma moderadamente en la juventud; pero si se insiste en ella más de lo conveniente es la perdición de los hombres. Por bien dotada que esté una persona, si sigue filosofando después de la juventud, necesariamente se hace inexperta en todo lo que es preciso que conozca el que tiene el propósito de ser un hombre esclarecido y bien considerado. En efecto, llegan a desconocer las leyes que rigen la ciudad, las palabras que se deben de usar para tratar con los hombres en las relaciones privadas y públicas y los placeres y pasiones humanas; en una palabra ignoran totalmente las costumbres. Así pues, cuando se encuentran en un negocio privado o público, resultan ridículos, del mismo modo que son ridículos, a mi juicio, los políticos cuando, a su vez, van a vuestras conversaciones y discusiones.

PLATÓN, Gorgias, "Discurso de Calicles sobre la filosofía"

Significat de termes:

-Costums: la manera normal de viure en societat (incloent lleis, usos socials, maneres de gaudir, etc.)

Tema: La inconveniència de la filosofia

Idees:

- El més important per l'home assenyat és el coneixement dels costums.
- La filosofia pot ser enriquidora només pels joves.
- A edat madura, el cultiu de la filosofia provoca el desconeixement dels costums i dona aparença de persona ridícula.

Esquema de

l'argumentació: La base de l'argumentació és la idea (c); tot i que és cert (b), la idea (a) aconsella abandonar la filosofia per no convertir-se en una persona ridícula.

Aquest text pertany a un diàleg de Plató, però com és ben conegut, als diàlegs platònics no només apareix el pensament del propi Plató, sinó que recull posicionaments filosòfics diferents que posa en boca de diversos personatges que fan d'interlocutors de Sòcrates. En concret, aquest fragment mostra clarament, en boca de Calicles, el pensament sofista sobre el coneixement i la virtut moral (afirmaven el caràcter merament convencional d'ambdues coses).

Com es pot observar en el fragment aquest pensament se situa ja en una temàtica diferent a la dels presocràtics, aquí l'important és l'home i tot el que es relaciona amb els assumptes humans, per tant els problemes físics han estat abandonats. Això no vol dir que els problemes humans no hagin interessat anteriorment, sinó que la situació sociopolítica d'una Atenes que estrena democràcia fa que aquests siguin el principal centre d'atenció, alhora que s'estableix sobre ells una primera reflexió des d'una perspectiva racional, desprenent-se de qualsevol interpretació mitològica.

Concretament, el text ens parla sobre la inconveniència de la filosofia per l'home assenyat. Però per l'adequada comprensió, hi ha un parell de termes el significat dels quals caldria matisar, car tenen un significat molt particular dins el text:

- **Costums:** a aquest text, el terme al·ludeix a la manera normal de viure en societat (incloent lleis, usos socials, maneres de gaudir, etc.)
- **Filosofia/filosofar:** en aquell context, la imatge tòpica del filòsof es correspondria aproximadament, fent servir un llenguatge col·loquial, amb l'actual "savi despistat" o el "científic boig", un personatge personatge en definitiva un xic "sonat". Com clar exemple d'aquesta visió podem llegir "Els núvols" d'Aristòfanes, on es satiritza en aquest sentit precisament la figura de Sòcrates.

El text presenta una crítica de l'activitat filosòfica, en la mesura que aquesta s'allunya d'allò que està ben considerat a la societat. La raó d'això resideix que els sofistes, en considera que no existeix una veritat absoluta i universal sinó que tot és relatiu ja sigui a nivell individual o a nivell social, l'únic criteri que es pot tenir en compte a l'hora de valorar qualsevol activitat humana és que aquesta estigui d'acord amb els costums dominants d'una societat, és a dir, que estigui ben vista. És aquesta la raó per la qual es critica la filosofia, ja

que aquesta activitat descarta el coneixement dels costums socials del moment. Per tant, atès que tot és relatiu, s'imposa el criteri social dominant.

En relació amb això, podem observar com es fa patent una de les idees claus del pensament sofista, aquella que identifica la virtut amb l'èxit. La crítica a la filosofia es fa perquè allunya dels costums socials, que són allò que atorga a l'home prestigi social, i per tant el fa virtuós. Amb la qual cosa podem tornar a concloure, que l'important per als sofistes no és tant el coneixement dels costums, com l'èxit social, és a dir, ser una persona amb reconeixement social. El coneixement dels costums és només un mitjà que permet aconseguir l'èxit, almenys en la mesura que evita fer el ridícul.

Totes aquestes afirmacions van dirigides clarament contra el model socràtic de Filosofia. Sòcrates mantenia postures radicalment oposades als sofistes. Entre d'altres coses, considerava que existeixen veritats (morals) absolutes que podien aprendre's, i que només coneixent-les les persones podien aconseguir el bé (ser bons moralment). Per aquest motiu Sòcrates identificava la virtut amb la saviesa, i no pas amb el va èxit social.

Jo penso que encara que la posició defensada al text té un cert sentit, ja que té raó en afirmar que el coneixement no ens deu allunyar de la realitat fins a portar-nos al ridícul, i que el savi, si és una persona amb seny, deu ser capaç de “canviar el xip”, dit en termes col·loquials, i “tornar” al món quotidià.

Malgrat això, no estic d'acord amb el sentit profund del text, ja que crec que el seu posicionament és massa extrem: els sofistes en general i Calicles en aquest text en particular donen massa importància a la “normalitat”, a això que avui diríem “ser del montón” i que ell descriu com “conèixer els costums”. Crec que això ens fa superficials i que la vida s'ha de viure de forma més autèntica, més a la teva manera, sense estar sempre pensant en si el que fas està d'acord o no amb els costums. I crec això perquè no estic d'acord en que tot sigui relatiu i que llavors prevalgui el criteri social dominant: hi ha coses importants per a la vida de cadascú que són irrenunciables, com el dret (o fins i tot la necessitat) de trobar el propi camí, de fer un projecte de vida propi i autèntic...i si això implica que les ovelles del ramat et qualifiquin com ridícul, pitjor per elles; els belats que m'exhorten a apartar-me del meu camí no m'interessen.

FONTS

Dossier d'elaboració pròpia, fent servir materials de:

- Web filosofeando.com, elaborats per Ildefonso Fernández Pruna.
- Web webdianoia, elaborats per Jose María Fouce.
- Web filex elaborats per Arturo de Porras.